

Mikilleiki heimsins og lífsins

Eftir dr. Helga Pjeturss

I.

Merkilegasta nýjungin í stjörnufræði, sem jeg hefi sjeð getið um, virðist mjer vera sú, að næsti nágranni vetrarbrautar vorrar í himningeimnum, stjörnuþokan í Andromedu (M. 31) er miklu stærri en haldið hefir verið, eða álíka stór og vetrarbrautin. En í henni telja menn nú vera 100—200.000 miljónir sólna. Fjarlægð Andromeduþokunnar frá oss er talin nálægt 1 miljón ljósára, en fjarlægðin til sólarinnar er rúmlega 8 ljósminútur, og til næstu sólna 4 ljósár. Fjarlægustu stjörnuþokurnar eða vetrarbrautirnar, sem tæki stjörnufræðinganna hafa nú náð til, hyggja menn vera í meir

en 200 miljóna ljósára fjarlægð. Hvað slíkar fjarlægðir þýða, má nokkuð marka af því, að á örsmáum bletti af himninum hafa menn talið slíkar vetrarbrautir svo þúsundum skiftir. Jeg minnst þess að hafa í einhverri stjörnufræði sjeð komist að orði á þá leið, að í rauninni komi þetta oss ekkert við. En slíkt er mikill misskilningur, og vitanlega í ætt við það, að ætla að taka framhald lífs vors hjer á jörðu út úr efnisheiminum og láta það vera í einhverjum óskiljanlegum andaheimi. Framhald lífsins eftir dauðann, eða framlífið, einsog jeg hefi nefnt það, er alveg eins efnistengt og náttúrufræðilegt og líf vort er hjer á jörðu.

II.

Landúnavíkurið „Light“ birt-
i 21. apríl (1938) ritgerð eftir
stærðfræðinginn Albert Eagle,
sem heitir Modern scientific
Thought and Survival (Vísinda-
leg hugsun nútímans og líf eftir
dauðann). Vísindamaður þessi
virdist líta svo á, sem sammanir
sjeu fengnar fyrir því, að mað-
urinn lífi þótt hann deyí, en tel-
ur þó sjálf sagt að þar sje ekki
um neitt líf í efnisheimi að ræða.
Af því leiðir að hann hyggur að
náttúrufræðin og þó einkum jarð-
fræðin og framvindusaga lífsins
á jörðinni veiti oss litla hjálp eða
enga til skilnings á þessum efn-
um. Fremur virdist þó mega kom-
ast svo að orði um stærðfræðina,
úr því að háskólakennari í stærð-
fræði einsog Mr. Eagle, sem hef-
ir þó skilið, að hinir svonefndu
andahyggjumenn (spiritualists)
hafa rjett fyrir sjer um ýmsar
mjög vefngdar staðreyndir, skuli
geta verið svona alsannfærður um,
að framhald lífsins sje ekki líf í
efnisheimi. En þýðing jarðfræð-
innar fyrir heimaspekina og heims-
líffræðina má þegar marka nokk-
uð af því, að það skuli einmitt
vera jarðfræðingur, sem hjer á
jörðu hefir fyrstur komist ein-
dregið á náttúrufræðileiðina í
þessum efnun. En sá sem áður
hafði þar verið helsti brautryðj-
andinn, hinn ágæti Sví Emanuel
Swedenborg, var einnig jarðfræð-
ingur og hafði mikinn hluta ævi

sinnar við þau efni fengist, sem
til jarðfræði og annarar náttúru-
fræði verður að telja. Það er líka
í augum uppi, að jarðfræðin hlýt-
ur að leiða til umhugsunar um
uppruna lífsins hjer á jörðinni,
tilgang þess og framtíð. Og þeg-
ar vjer hugleiðum, hversu örsmá-
ar og einfaldar að gerð voru þær
verur, sem lífið hefir hafist af
hjer á jörðu fyrir miljónum alda,
þá hlýtur það að greiða fyrir
skilningi á því, að slíkt líf muni
fyrir sjer geta étt mikla fram-
tíð. En ef vjer tökum framtíð ein-
staklingslífsins út úr efnisheim-
inum, þá vantar bersýnilega alla
undirstöðu til að byggja skilning
á, einsog greinilega má marka
af því, hversu framfarinnar í
beim efnun hafa verið lítilfjör-
legar, þrátt fyrir alla viðleitni
mannkynsins í þá átt um þús-
undir ára.

III.

Þá kemur þýðing náttúrufræð-
innar fyrir þessi efni einnig vel
í ljós, ef vjer hugleiðum, hvern-
ig jurt, dýr, maður er til orðið,
þannig að þúsundir miljóna af ör-
smáum lífögnun, sem svara til
fyrstlinga lífsins á jörðinni, hafa
lagt saman í að byggja upp líf-
heild. Við þessa sameiningu hefir
lífið aukist alveg ótrúlega í vit-
átt og máttar, og er furðulegt til
þess að hugsa, að slíkir mögu-
leikar skyldu leynast með hinum

örsmáu lífögunu frumlafsins. En þó að mikið hafi áunnist, þá er það samt ljóst, að það er einungis örskammur spölur af áralangri leið, sem farið hefir verið. Og mikilleiki heimsins getur þar verið oss nokkurskonar mælikvarði. Því að glögt má skilja, að þessari sameiningar- og samtakaviðleitni, sem hjer hefir verið drepð á, er haldið áfram, og að því stefnt, eða á að stefna, að alt líf í alheimi verði samstílt heild. En tókin á hinum furðulegu möguleikum þessa mikla heims því meiri, sem þessi samstilling tekst betur. Það er þessi heimspæki sem jeg hefi nefnt Hyperzóismus. Jeg hefi ekki getað orðið þess var, að glöggur skilningur á þessum tilgangi lífsins hafi fram komið í nokkurri heimspæki eða nokkrum trúarbrögðum, enda er það, að uppgötva samband lífsins á hinum ýmsu stjörnum, eða sigur lífsins á fjarlægðum himingeimsins, nauðsynleg undirstaða í þessum efnum. Oss verður þá ljóst hversu vjer hjer á jörðu erum á útjaðri lífheims, og hversu dauði og aldurhnignun er afleiðing af því, að lífið á slíkum stað er aðeins fyrsta tilraun, sem ekki er farin að takast ennþá.

Vjer skiljum fullkomlega af hverjum rótum sú trú er runnin, að bjarga þurfi og bjarga megi lífinu hjer á jörðu. En það verður þegar menn fara að skilja hversu tilgangur lífsins er sköpun heimsins til fullkunnunar, lífið aðferð hins óendanlega kraftar, sem er upphaf alls, til að ná fullkomnum tókum á öllum möguleikum efnisins og eyða allri ófullkomnun. Mannkyn sem farið er að aðhyllast Hyperzóismann — fræðin um alfremd lífsins í alheimi — gerir sjer alt far um að forðast með öllu ósamlyndi, deilur og ófrið, en ástundar umfram alt, og með sífellt vaxandi árangri, hvernig takast megi að gera jörð sína að sífellt fullkunnari gróðrarstöð og heimkynni lífsins, og þá um leið, og með því, að hún verði sífellt fullkunnari sambandsstöð lífsins í alheimi.

Helgi Pjeturss.

dest. Mbl. 1939